

Verslag

Users' Group – Plenaire Vergadering van 24/09/2015

Aanwezig: C. Adams (FOD Economie-Energie)

W. Aertsens (Infrabel)
E. Brouwers (FEBELIEC)
P. Claes (FEBELIEC)
N. De Coster (ORES)
A. Detollenaere (ODE)
N. Laumont (EDORA)
M. Malbrancke (InterRegies)
B. Massin (FEBEG)
N. Pierreux (Belpex)
H. Robaye (EFET)
P. Schell (B-DRA)
F. Schoonaker (FEBEG)
M. Van Bossuyt (FEBELIEC)
P. Verlinden (FEBEG)

F. Vandenberghe (Voorzitter), D. Zenner, I. Gerkens (Elia)
F. Carton, F. Georges, V. Illegems, A. Tsiokanos (gedeeltelijk, Elia)

Verontschuldigd:

E. Spire (Elia)
W. Gommeren (BECI)
B. Gouverneur (Synergrid)
S. Harlem (FEBEG)

Agenda

1. Goedkeuring van het verslag van de vergadering van de Plenaire UG van 2 juli 2015
2. Task Force Implementation Strategic Reserve
 - Status van de lopende werken
 - Resultaten van de Pöyry-studie
 - Resultaten van de consultatie 'Methodologie Volumes'
3. WG Belgian Grid – Stand van zaken
 - Omzetting van de Network Codes
 - Wijzigingen van de ARP- en toegangscontracten
 - Tariefvoorstel 2016-2019
4. Situatie van de importcapaciteit in België
Situatie winter 2015-2016 – Update sinds juli 2015
5. Invoering van de 'FTR options' op de Belgische grenzen in 2016 – Presentatie
6. Federaal ontwikkelingsplan - Presentatie
7. Varia

VERSLAG

1. **Goedkeuring van het verslag van de workshop van de Plenaire UG van 2 juli 2015**

Het verslag van de workshop van 2/7/2015 wordt zonder opmerkingen goedgekeurd door de Users' Group.

2. Task Force Implementation Strategic Reserve

Elia brengt verslag uit over de besprekingen aangaande de lopende werken in de Task Force Implementation Strategic Reserve op 2 september (zie presentatie "TF Implementation of Strategic Reserve for Winter 2016-2017"). Elia benadrukt dat de werkingsregels voor de komende winter vroeger ingediend zullen worden bij de CREG zodat de kandidaten voor de offertes van SR hierover kunnen beschikken. Er wordt getracht de selectieregels te vereenvoudigen om niet afhankelijk te zijn van volumeafwijkingen. Elia analyseert alle opmerkingen die de stakeholders tijdens de consultatie vorige zomer hebben ingediend met betrekking tot de transparantie van het proces en de berekeningswijze van het volume voorgesteld voor 2016-2017. Een van de kernpunten is vastleggen hoe transparantie en geheimhoudingsplicht kunnen samengaan. Alle opmerkingen en voorstellen van de stakeholders zullen besproken worden binnen de TF Implementation Strategic Reserve teneinde de algemene methodologie te verbeteren.

Elia deelt aan de Users' Group ook de resultaten mee van de Pöyry-studie (de 'market response estimation questionnaire') die zich een beter beeld tracht te vormen van de manier waarop de marktdeelnemers zouden reageren op een extreme situatie, met name tijdens een piekuur in de winter op een weekavond. Elia waardeert de respons waardoor de resultaten vermoedelijk representatief zijn: 174 MW zou afkomstig zijn van de volumes gecontracteerd met de BRP, 438 MW zou afkomstig zijn van de netgebruikers aangesloten op het TSO als reactie op een prijssignaal op Belpex, 64 MW zou afkomstig zijn van de netgebruikers aangesloten op de distributie als reactie op een prijssignaal, 150 MW zou afkomstig zijn van de netgebruikers aangesloten op de distributie op vrijwillige basis.

De vertegenwoordigster van EDORA vraagt om deze laatste waarde te verduidelijken. Volgens Elia gaat het om een schatting van het volume afkomstig van de respons van residentiële klanten op vrijwillige basis, zonder financiële compensatie. Dit cijfer is gebaseerd op de antwoorden van de ARP's en werd vergeleken met internationale gegevens. Deze waarde lijkt aannemelijk en we kunnen dan ook niet uitgaan van een hogere waarde. De vertegenwoordiger van B-DRA benadrukt dat het interessant zou zijn om de resultaten van deze studie te vergelijken met de reële situatie op 22 september toen de prijzen op Belpex hoger lagen dan € 400 en zo na te gaan of de ordes van grootte berekend door de studie dan nog steeds relevant zijn. De voorzitter van de Users' Group zegt dat dit in de praktijk moeilijk zou zijn omdat deze prijzen gedurende een korte periode werden vastgesteld en we tal van hypotheses zouden moeten opstellen.

Wat de werkingsregels van de strategische reserve betreft, antwoordt Elia tot slot aan de vertegenwoordigster van EFET dat Elia geen formele schriftelijke consultatie gepland heeft over de tekst die zal worden ingediend bij de CREG, maar dat de inhoud van deze regels en de geplande wijzigingen zullen worden voorgesteld in de Task Force iSR. Op dat moment krijgen de marktspelers de kans om opmerkingen te geven. De CREG heeft telkens zelf een consultatie gehouden over de werkingsregels van de strategische reserve en dat zou ook dit keer het geval moeten zijn.

3. WG Belgian Grid – Status van de lopende werken

De voorzitter van de WG Belgian Grid brengt verslag uit over de lopende werken en gaat vooral dieper in op de invoering van de Europese netcodes, de stand van zaken van het tariefvoorstel 2016-2019 en de wijzigingen van de ARP- en toegangcontracten.

Met betrekking tot de invoering van de Europese netcodes (de NC's) laat de voorzitter van de WG Belgian Grid weten dat de werken van de Experts Group binnenkort van start zullen gaan, zoals aangekondigd tijdens de workshop van de Users' Group in juli. Deze groep van experts krijgt de opdracht om analyses te maken, ideeën uit te wisselen en inhoudelijke voorstellen te doen met betrekking tot de problemen en specifieke onderwerpen die verband houden met de invoering van de NC's in de Belgische context. De werkgroepen en de Users' Group zullen beslissen over het programma en de onderwerpen (op basis van een lijst van technische problemen) die grondig geanalyseerd zullen moeten worden door de Experts Group. Wat dit betreft verduidelijkt de voorzitter van de WG Belgian Grid aan de vertegenwoordigster van EFET dat er geen platform 'Experts Group' gecreëerd zal worden per NC: tal van onderwerpen zijn transversaal en hebben betrekking op meerdere codes. Elke WG zal daarentegen zijn onderwerpen beheren per codegroep (markt, aansluiting, activiteiten) en erop toezien dat de besprekingen zich niet opstapelen binnen de Experts Group. Elia zal ervoor zorgen dat de informatie naar alle leden van de Users' Group gestuurd wordt zodat iedereen aan de gewenste vergaderingen kan deelnemen.

In oktober staat er een bespreking op het programma over een eerste onderwerp in verband met de aansluitingen vastgelegd in de WG Belgian Grid, namelijk het begrip en de types van 'significant grid users'. Er zal binnenkort een uitnodiging gestuurd worden naar de leden van de Users' Group en de WG Belgian Grid.

Op de vraag van een vertegenwoordiger van FEBELIEC antwoordt de voorzitter van de WG Belgian Grid dat de Experts Group verslag zal uitbrengen aan de werkgroepen en finaal aan de Users' Group. De gekozen werkwijze is om voor elk vastgelegd onderwerp met de actoren op de Belgische markt te overleggen over de "inhoud" van de parameters, op basis van de bewegingsvrijheid die de codes geven. We moeten streven naar een zo efficiënt mogelijke manier om het federaal technisch reglement aan te passen (en mogelijk de andere relevante documenten). Het is in deze fase dus niet de bedoeling om tekstuele aanpassingen voor te stellen, maar wel om in alle transparantie aan de FOD Economie een consensuele (voor zover mogelijk) visie te kunnen voorleggen over de inhoud van de invoering van de NC's. De vertegenwoordiger van de FOD Economie benadrukt dat zijn administratie belast is met de officiële omzetting van de NC's op federaal niveau en dat de administratie de nodige contacten zal leggen met de CREG en de marktspelers om de knoop door te hakken in geval van uiteenlopende standpunten.

De vertegenwoordiger van INTERREGIES vraagt zich af hoe we tot een technische coherentie kunnen komen tussen de federale en regionale overheden om te voorkomen dat er mogelijk een afwijkende reglementering wordt ingevoerd. De regulatoren betrekken bij het proces dat gevoerd wordt binnen de Users' Group is volgens hem niet genoeg. De vertegenwoordiger van de FOD Economie legt uit dat de DG Energie consultaties zal organiseren binnen ENOVER met de gewesten om de overgangsprocessen te optimaliseren. Hij antwoordt aan de vertegenwoordiger van ORES, die zegt dat ENOVER de administraties samenbrengt en niet de regulatoren (die samenkomen binnen FORBEG), dat de gewesten regulatoren mogen aanduiden om hen te vertegenwoordigen binnen ENOVER. De voorzitter van de WG Belgian Grid besluit dat alle betrokken partijen nauwgezet zullen toezien op de technische coherentie tussen de federale en gewestelijke niveaus.

Over het verloop van het tariefvoorstel voor de periode 2016-2019 zegt de voorzitter van de WG Belgian Grid dat de CREG tegen 8 oktober een beslissing zou moeten nemen. Een vertegenwoordiger van FEBEG vraagt om zo snel mogelijk te kunnen beschikken over de bevestiging van de tariefstructuur voor de tariefperiode 2016-2019. De voorzitter van de WG Belgian Grid antwoordt dat de CREG van plan is om in de komende weken hierover een mededeling te publiceren met de elementen van de tariefstructuur die niet afgewezen werden door de CREG in de ontwerpbeslissing en die niet meer in vraag gesteld zullen worden in het kader van de uiteindelijke beslissing.

Elia zal de beschikbare officiële informatie zo snel mogelijk bekendmaken aan iedereen. De uiteindelijke beslissing over de tarieven zal wellicht pas eind dit jaar genomen worden.

Wat de wijzigingen van de ARP- en toegangscontracten betreft legt Elia de resultaten voor van de consultatie over het ARP-contract en de manier waarop Elia de ontvangen opmerkingen behandeld heeft (zie presentatie "Modifications des contrats Elia – Etat des Lieux"), alsook de volgende stappen voor de wijzigingen aan het ARP-contact van kracht worden op 1 november 2015. Wat het toegangscontract betreft is Elia de opmerkingen aan het analyseren die gemaakt werden tijdens de consultatie over het toegangscontract. De voorgestelde wijzigingen aan het contract zullen begin oktober ter goedkeuring naar de betrokken regulatoren gestuurd worden.

4. Situatie van de importcapaciteit in België **Situatie winter 2015-2016 – Update sinds juli 2015**

Elia geeft een stand van zaken over de importcapaciteit in België en de situatie voor de winter 2015-2016 (zie presentaties "Situatie elektriciteitsnet winter 2015-2016 - Technische aspecten importcapaciteit", "Deux étapes de renforcement frontière nord", "Etat des lieux – SoS").

Elia maakt een analyse van de situatie voor de winter 2015-2016. Gezien het aangekondigde terug in de markt brengen van bepaalde centrales, een herschatting van het verbruik en de contractualisering van de aangeboden strategische reservevolumes, zouden de productie- of importmiddelen moeten volstaan om de behoeften in de winter te dekken, rekening houdend met de beslissing van de regering om Doel 1 en Doel 2 opnieuw op te starten.

De beperking van de maximale Belgische importcapaciteit tussen eind augustus en eind september was noodzakelijk gezien de werkzaamheden op het net en de geplande aanzienlijke elektriciteitsstromen. Elia en andere kanalen hebben heel uitgebreid gecommuniceerd om iedereen op de hoogte te brengen van de situatie. De situatie is echter niet verontrustend omdat het importvolume nog steeds hoger ligt dan met de ATC-methodologie. De voorzitter van de Users' Group legt uit aan de vertegenwoordiger van FEBELIEC dat de frequentie waarbij de importvolumes worden beperkt, afhangt van de configuratie van de day-ahead- en intraday-stromen. We stellen vast dat er meer stromen vanuit Nederland naar de zuidelijke grens zijn dan in de winter 2014-2015. De situatie wordt echter minder gespannen door het feit dat, voor de winter 2015-2016, de importcapaciteit aan de noordelijke grens wordt opgevoerd tot 3.400 MW, tegenover 2.750 MW aangekondigd voor de winter 2014-2015. Dat is een van de maatregelen om de beschikbare importcapaciteit maximaal te benutten, zelfs al zou het verantwoord zijn om over voldoende eigen productiecapaciteit te beschikken in de Belgische zone.

Elia herhaalt in dit opzicht dat deze gespannen situatie reeds aangehaald werd in de Summer Outlook 2015 van Entso-e waarin voor het eerst gewezen wordt op een verhoogd risico voor de bevoorradingszekerheid wegens de omvangrijke onderhoudswerken gepland in september 2015 met als gevolg dat er elke week ingevoerd moet worden om een evenwicht te bewaren.

Betreffende de resultaten van de flow-based voor de periode van 20/08 tot 22/09 merkt Elia op dat Frankrijk en Duitsland overwegend uitvoeren (concurreren om energie te verkopen), terwijl België en Nederland invoeren (concurreren om energie aan te kopen). De laatste tijd heeft Frankrijk zijn export beperkt en zijn België en Nederland netto-importeurs geworden. We stellen ook heel hoge fysieke stromen vast (dicht bij de grenzen). De flow-based marktkoppeling heeft in België geleid tot een gemiddelde daling van de prijzen zodat die nu meer overeenstemmen met de prijzen in

de naburige zones als de capaciteit goed verdeeld is, maar ook meer schommelen tussen de zones.

Een vertegenwoordiger van FEBELIEC vraagt zich af wat dat nu eigenlijk betekent in termen van het Belgische consumentenwelzijn ('welfare') als we de prijzen zien pieken tot 10x hun waarde, terwijl de maximale Belgische importcapaciteit nog niet bereikt is. Hij beseft dat de markt niet wil terugkeren naar de ATC-methodologie, maar wil weten hoe de stromen verdeeld zijn over de prijszones. De voorzitter van de Users' Group zegt dat de flow-based marktkoppeling leidt tot een maximaal consumentenwelzijn in de hele CWE-zone en dat de prijzen dus heel hoog kunnen liggen voor een hub met schaarste die geconfronteerd wordt met exploitatiebeperkingen op het net die de mogelijkheid tot import beperken. Het berekeningsalgoritme van de marktkoppeling wordt enkel bijgestuurd bij een risico van afschakeling en niet bij heel hoge prijzen of een grote prijsvolatiliteit.

De vertegenwoordiger van INFRABEL zou willen weten waarom de prijzen gedaald zijn na de heropening van de orderboeken van Belpex (tot € 449) op 22 september 2015, nadat de prijzen een uur boven € 500 lagen. De vertegenwoordiger van Belpex antwoordt dat portefeuille-effecten bij de ARP's niet uitgesloten kunnen worden en dat de analyses aan de gang zijn. De resultaten zullen vertrouwelijk bekendgemaakt worden aan de CREG, die wellicht een eigen analyse zal uitvoeren¹. Opgemerkt dient te worden dat alle offertes voor een bepaald ogenblik samen doorgegeven moeten worden.

De vertegenwoordiger van FEBELIEC benadrukt hoe belangrijk het is om elke prijsmanipulatie te voorkomen en dat de markt wil weten wat heeft kunnen leiden tot een dergelijke prijsdaling tussen de twee veilingen. Hij zegt dat de maximale capaciteit niet bereikt was op dat tijdstip. Hij betreurt dat de industriële gebruikers geconfronteerd worden met dergelijke situaties die hun vertrouwen in de spelers van de sector en de ingevoerde systemen ondermijnen. Hij wil dan ook een duidelijke uitleg over de redenen van de prijsstijging tot > € 500. Elia verduidelijkt dat het in dit opzicht moeilijk is om de dagen en de resultaten van de 'market clearing' te vergelijken aangezien de flow-based kan leiden tot een grotere volatiliteit van de prijzen en België momenteel een transitland is. De voorzitter van de Users' Group benadrukt dat het net, doorgaans, een grote economische waarde heeft ten opzichte van de productie, maar dat de verbindingen beperkend worden bij een situatie van schaarste. Hij erkent dat communicatie belangrijk is, maar, zoals de vertegenwoordiger van Belpex zei, bepaalde elementen van de analyse zijn vertrouwelijk en kunnen niet bekendgemaakt worden aan de markt.

De vertegenwoordiger van B-DRA herhaalt zijn woorden en dat het interessant zou zijn om de prijzen van 22 september naast de resultaten van de, eerder theoretische, Pöry-studie te leggen en zo de flexibiliteit te analyseren van de vraag van de industriële gebruikers in het licht van deze prijzen.

De vertegenwoordigster van EFET vraagt om de methodologie van de flow-based transparanter te maken aangezien de parameters die gebruikt worden in een zone de volumes kunnen beperken. EFET vraagt om alle parameters te publiceren die een invloed kunnen hebben op de verbindingen en de topologieën. Elia zegt dat er al talloze publicaties bestaan en dat deze parameters niet ex-ante gepubliceerd kunnen worden. Bovendien worden er soms dynamische studies uitgevoerd voor de activatie om de resultaten te verfijnen en operationele beslissingen te nemen. Volgens de vertegenwoordigster van EFET zou deze transparantie verbeterd kunnen worden met een kwalitatieve publicatie, zoals de PTDF-matrixen, die de geloofwaardigheid van de

¹ Sindsdien heeft de CREG, op 13/11/2015, een Working Paper gepubliceerd met de eerste analyse en de conclusies over het verschijnen van hoge prijzen en prijspieken op de Belgische day-ahead-elektriciteitsbeurs Belpex op 22 september: <http://www.creg.info/pdf/Divers/Z1476EN.pdf>

flow-based methodologie ten goede zou komen. Deze parameters hebben, zo zegt ze, een aanzienlijke impact op de prijzen en dat is een groot verschil met de ATC-wereld. De voorzitter van de Users' Group erkent deze behoefte en bevestigt dat de TSO's werken aan een betere transparantie van het proces voor de markt.

De vertegenwoordigers van INFRABEL en FEBELIEC vragen zich af hoe de verplichte evenwichtige nominatie in day-ahead verzoend kan worden met de moeilijkheden waarmee de ARP's in real time geconfronteerd worden en of een onevenwicht in real time vaak voorkomt. Elia geeft toe dat dit kan gebeuren als het globale systeem zijn grenzen bereikt heeft. De voorzitter van de Users' Group zegt dat Elia regelmatig een monitoring uitvoert, maar dat de situatie volatiel en complex is. Zo lagen de Belpex-prijzen op 23 september op een redelijk niveau, terwijl er correctieve maatregelen genomen moesten worden om het evenwicht van het net te herstellen.

Een vertegenwoordiger van FEBEG zegt dat er eerder gezocht moet worden naar een "evenwicht aansluitend bij real time" dan in day-ahead. Het day-aheadprogramma is een vorm van beveiliging, maar dit is jammer genoeg ontoereikend gezien de wijzigingen die zich kunnen voordoen ten opzichte van real time. De ARP's hebben niet langer de zekerheid dat ze in real time beschikken over de fysieke capaciteiten waartoe ze zich vooraf verbonden hebben. De ARP's hebben moeite om hun evenwicht te bewaren aangezien ze pas een maand na de real time over hun evenwichtsgegevens beschikken en de voorspelbaarheid afneemt voor de kmo's en de residentiële sector. De vertegenwoordiger van FEBELIEC benadrukt dat het belangrijk is om in real time in evenwicht te zijn en dat de tariefcomponent nuttig is om aan te zetten tot de naleving van de nominaties.

De voorzitter van de Users' Group erkent dat het marktmodel nog beter rekening zou moeten houden met de toename van deze volatiliteit. Hij stelt voor om de bespreking voort te zetten in de TF Balancing.

Tot slot toont de voorzitter van de Users' Group de communicatie van Elia aan het Parlement op 14 juli 2015 en hij benadrukt het belang om vanaf volgende winter op de noordelijke grens een 4e dwarsregeltransformator in dienst te stellen om de debieten op de lijn te regelen en de veiligheid te verhogen van de stromen op de interconnectieverbindingen in situatie N-1. Zodra deze grens versterkt zal zijn, zal Elia de import tussen de noordelijke en zuidelijke grens beter kunnen verdelen.

5. Invoering van de 'FTR options' op de Belgische grenzen in 2016

Elia geeft een overzicht van de recente evolutie van de transmissierechten op lange termijn op de Belgische grenzen in 2016 met de invoering van de 'FTR options' voor de toewijzingen. Dit zal de liquiditeit van de beurzen in de CWE-zone verhogen (zie presentatie "Introduction of the allocation of Financial Transmission Rights Options instead of Physical Transmission Rights with UIOSI for long term transmission rights on Belgian Borders").

Elia herhaalt dat dit punt de voorbije maanden langdurig opgevolgd werd in de WG EMD. De betrokken regulatoren hebben hun officiële beslissingen nog niet bekendgemaakt, maar lijken positief. Deze officiële beslissingen zouden tegen eind oktober beschikbaar moeten zijn.

6. Federaal ontwikkelingsplan 2015-2025

Elia stelt de stand van zaken voor van het Ontwikkelingsplan 2015-2025 (zie presentatie "Plan de développement 2015-2025") dat op 18 september 2015 ingediend werd bij de federaal minister van Energie na een uitgebreid openbaar consultatieproces in 2015 en analyses van de milieu-impact. De beslissing van de minister wordt verwacht binnen 2 maanden na deze indiening. Dit ontwerpplan en de bijbehorende

documenten zijn beschikbaar op <http://www.elia.be/en/grid-data/grid-development/investment-plan/federal-development-plan-2015-2025>.

De hoofdlijnen van het plan hebben betrekking op volgende thema's: het net op elke grens versterken of uitbreiden, de ruggengraat van het Belgische interne 380 kV-net versterken, het Stevin-project, de aansluiting van de offshore windmolens en de werkzaamheden op de spanningsniveaus 220-150-110 kV.

Een vertegenwoordiger van FEBEG vraagt hoe het staat met de planning van het project van de interconnectieverbinding met Luxemburg en welke impact dit heeft op de flow-based. De voorzitter van de Users' Group antwoordt dat deze interconnectieverbinding en de toekomstige transformatorcel geen bijkomende importcapaciteit zullen opleveren voor de Belgische zone, gezien de huidige verzadiging van het Luxemburgse net. Er lopen echter projecten op dit net die op langere termijn een positieve impact zouden kunnen hebben. Er moet benadrukt worden dat de huidige investeringen niet voor rekening van Elia zijn.

Een vertegenwoordiger van FEBELIEC benadrukt dat twee offshore parken goedkeuring hebben gekregen om rechtstreeks aan te sluiten op het Elia-net en vraagt zich af wat het risico van een dubbele investering is. De voorzitter van de Users' Group antwoordt dat de huidige investeringen van Elia betrekking hebben op het Stevin-project en de aansluiting van de kabels op de post; de projecten worden beheerd door de concessies. Hij erkent dat er tal van besprekingen lopen over een 'stopcontact' op zee, dat gebouwd zou worden door Elia. De vertegenwoordiger van FEBELIEC vraagt om de Users' Group regelmatig op de hoogte te houden over de stand van zaken van dit dossier. De vertegenwoordiger van de FOD Economie benadrukt dat het mogelijk is om concessies over te laten aan andere actoren en dat er eigendomsoverdrachten zouden kunnen plaatsvinden. In dat geval zal er een beslissing genomen moeten worden over de financiële steun toegekend voor de betrokken kabels.

De vertegenwoordiger van B-DRA vraagt hoe de evolutie van het productiepark verloopt en welke impact dit heeft op het ontwikkelingsplan. Volgens de voorzitter van de Users' Group is de evolutie van het productiepark in België en in de buurlanden een van de parameters die gebruikt worden om de nodige netuitbreidingen tot stand te brengen. Er wordt ook rekening gehouden met de evolutie van de vraag, met name de economische evolutie van een regio en de belastingsverplaatsingen (nieuwe industriële zones, komst van Google ...). In dit opzicht merkt een vertegenwoordiger van FEBELIEC op dat industriële bedrijven binnen België zelden verhuizen en dat de 'demand respons' volgens hem een marginale en kortstondige invloed lijkt te hebben op de productie.

7. Varia

De voorzitter van de Users' Group stelt voor om de data van de vergaderingen voor 2016 binnenkort bekend te maken en te laten goedkeuren tijdens de volgende Users' Group eind dit jaar.

Datum van de volgende vergadering: 2015

Donderdag 10/12/2015, om 14.00 uur

Elia, Keizerslaan 20, lokaal 0.20.